

ДОСЛІДЖЕННЯ ДРОГОБИЦЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ СТУДЕНТАМИ-ГЕОГРАФАМИ У ФОРМІ НАВЧАЛЬНОЇ ЕКСКУРСІЇ

Навчальна екскурсія як форма організації навчального процесу у закладах вищої освіти має на меті реалізувати не лише певний перелік дидактичних цілей, пов'язаних з формуванням фахових компетентностей теоретичного і практичного змісту, але й дозволяє ефективно провадити виховну і просвітницьку діяльність та сприяє набуттю ряду м'яких навичок (*soft skills*), таких як комунікабельність, критичне мислення та інші.

Цікавим об'єктом пізнання під час студентських екскурсій є Дрогобицька поліцентрична агломерація. Це система поселень, які компактно розташовані на невеликій території у передгір'ї Карпат, а її головними елементами є міста Дрогобич, Трускавець, Борислав і Стебник. Завдяки інфраструктурній пов'язаності сюди також тяжіють сусідні районні центри Стрий та Самбір, утворюючи в південному урбанізаційному районі Львівської області своєрідну урбанізаційну вісь на базі усталених інтенсивних функціональних зв'язків. До цієї осі примикають три селища міського типу – Підбуж, Меденичі й Східниця.

Навчальна одноденна екскурсія для студентів-географів має на меті дослідити різні аспекти розвитку і функціонування поліцентричної агломерації – природно-географічні особливості території, населення і характер розселення, умови і спосіб життя людей, формування економічної бази міст, соціальну інфраструктуру, історико-культурну спадщину, екологічні проблеми території.

Методика дослідження території та окремих компонентів суспільства має свої особливості. Важливо ефективно провести підготовчий етап, на якому студенти за допомогою літературного і картографічного методу отримують загальне уявлення про Дрогобицьку агломерацію. Науковці географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка мають цінні напрацювання з вивчення регіону, як приклад стаття «Населення і розселення Дрогобицького району Львівської області» [1]. Додатково варто опрацювати офіційні сайти Державної служби статистики України, Львівської обласної державної адміністрації, Дрогобицької ОТГ і ознайомитися з сучасним адміністративним поділом території та деякими статистичними даними і фактами, зокрема новітньою концепцією розвитку «Дрогобич – Smart City».

Акцентуючи на характері забудови, планувальних особливостях різних районів Дрогобича, Трускавця та Борислава, визначаємо головні напрямки формування та функціональні особливості території. Кейс Дрогобицької агломерації є надзвичайно показовим, адже тут можна продемонструвати різні приклади. По-перше, розростання Дрогобича, як одного з найдавніших міст регіону, з долішньої ділянки, де на базі соляних джерел виникло найдавніше в Україні соляне виробництво; згодом – з горішньої ділянки з ярмарковими функціями (Магдебурзьке право 1422 р.), тобто від сучасної площі Ринок. По-друге, формування сучасного Борислава на основі злиття п'яти давніх поселень та дуже швидке розростання з середини XIX ст. завдяки промисловому розвитку – видобуванню і переробці нафти, газу, озокериту. Це єдине в Україні місто, розташоване саме у зоні їхнього видобутку. По-третє, унікальний динамізм Трускавця, який формувався як європейський центр велнес туризму завдяки великим інвестиціям у курортне господарство з кінця XIX ст. та залізничному сполученню з багатьма європейськими містами – Варшавою, Краковом, Познанню, Віднем, Прагою, Берліном. Лише за 50 років з початку 1940-х населення міста зросло у 10 разів, а за щільністю населення місто майже досягає значень Львова.

Відмінності соціальної і етнічної структури населення міста можна вивчати на основі візуальних спостережень збереженої з попередніх століть забудови Дрогобича. Студенти мають змогу побачити культові споруди українців, поляків та євреїв, красиві вілли заможних промисловців, які провадили бізнес у межах агломерації у першій половині XX ст. Тепер це

переважно корпуси Дрогобицького педагогічного університету, або музейні чи адміністративні установи. Дрогобич зберіг й інші соціальні атрибути колишнього обласного центру – Духовну семінарію, музично-драматичний театр, філармонію, коледжі та професійні училища, музичну, художню і спортивну школи, мистецькі колективи, спортивні споруди, місцеві ЗМІ, багатoproфільні медичні заклади.

Компактне розташування об'єктів історико-культурної спадщини у Дрогобичі дає змогу ознайомитись з ними під час пішої екскурсії. Це пам'ятки дерев'яної архітектури XVI ст. – церква св. Юра (внесена до списку Світової спадщини ЮНЕСКО) і церква Воздвиження Чесного Хреста, костел Св. Варфоломія (готична споруда XV ст.) з дзвіницею, Хоральна синагога (найбільша у Східній Галичині), а також один із найрозкішніших взірців сакральної архітектури XIX ст. в Україні – монастир Святих Апостолів Петра і Павла, пам'ятники І. Франкові (також місця, пов'язані з дрогобицьким періодом життя), Ю. Дрогобичу, Т. Шевченку. Експонати музею «Дрогобиччина» дають уявлення про історію території від епохи палеоліту до сучасних часів, знайомлять з творами художника і письменника Бруно Шульца, колекцією графа Лянцкоронського, що була зібрана у десятках країнах світу [2].

Важливим розділом навчальної екскурсії є візуальна оцінка проблем розвитку окремих міст Дрогобицької агломерації. Варто акцентувати увагу на екологічних проблемах Борислава (нафта виходить на поверхню і забруднює воду і ґрунт, через численні тріщини догори піднімається газ, населення фактично живе на «пороховій бочці»), Стебника та околиць Трускавця (карстові провалля, а також осідання над порожнинами родовища калійних солей).

Література:

1. Гудзеляк І. І. Населення і розселення Дрогобицького району Львівської області. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2014. Вип. 47. С. 98–106.
2. Дрогобич City. URL: <https://drohobych.city/> (дата звернення: 26.09).

Богдан ЗАБЛОЦЬКИЙ, Петро ДЕМ'ЯНЧУК

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

БЕЗПЕКА МАРШРУТНИХ ЕТАПІВ ПРАКТИК ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Практична підготовка є невід'ємною складовою навчання в закладах вищої освіти. Для практик студентів різних спеціальностей географічного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка (014.07 Середня освіта (Географія), 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 106 Географія, 242 Туризм) характерним є проведення маршрутного етапу. Особливо «подорожуючими» є студенти спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), які впродовж навчання на бакалавраті проходять 16 кредитів практик, що передбачають маршрутний етап: польові практики з геології, геоморфології, гідрології, метеорології, ґрунтознавства, картографії і топографії, краєзнавства, комплексна ландшафтна практика, комплексна маршрутна практика. Традиційними регіонами маршрутних етапів практик студентів-географів стали: для 1 курсу – Придністер'я (південь Тернопільської та Хмельницької, північ Чернівецької областей); для 2 курсу – регіон Карпат; для 3 курсу – Полісся, центральна частина України (правобережжя р. Дніпро); для 4 курсу – південь України (Причорномор'я, Приазов'я, Крим).

Проте, в останні роки виникли суттєві труднощі в реалізації маршрутних етапів практик, пов'язані з високим ризиком для життя і здоров'я учасників освітнього процесу. Так, у 2020 р. в зв'язку з епідемією COVID-19, МОН України та іншими органами державної влади, було введено в дію низку нормативних актів, згідно з якими запроваджено певні обмеження в організацію навчального процесу. Так, зокрема, в пункті 2 наказу МОН України № 406 від 16.03.2020 р. «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» [3] міністерство наказувало керівникам ЗВО на період карантину забезпечити: «виконання освітніх програм... шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання...; обмеження направлення здобувачів освіти та працівників у